

Lapsiasiavaltuutetun lausunto eduskunnan sivistysvaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi perusopetuslain, ammatillisesta koulutuksesta annetun lain, lukiolain ja tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

Viite: Kirjallisen lausunnon pyyntö sivistysvaliokunnalta / HE 127/2021 vp

Lapsiasiavaltuutetun tehtävänä on arvioida ja edistää lapsen oikeuksien toteutumista. Työn perustana on YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus (SopS 59 ja 60/1991), joka on lailla voimaan saatettu ihmisoikeussopimus. Sopimus koskee kaikkia alle 18-vuotiaita. Lapsiasiavaltuutettu arvioi hallituksen esitystä yleissopimuksen näkökulmasta.

Hallituksen esityksen keskeinen sisältö

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi perusopetuslakia, ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia, lukiolakia ja tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annettua lakia. Laeissa ehdotetaan täsmennettäväksi opetuksesta epäämistä koskevaa sääntelyä, jotta opiskelija saisi epäämisen aikana ja opetukseen palatessaan tarvitsemansa tuen. Perusopetuslain mukaista epäämistä koskeva enimmäisaikaa ehdotetaan pidennettäväksi jäljellä olevan työpäivän lisäksi myös seuraavaksi työpäiväksi. Erottamista koskevia menettelysäännöksiä ehdotetaan muutettavaksi siten, että opiskelijalle ja huoltajalle varattaisiin tilaisuus osallistua henkilökohtaisen suunnitelman laatimiseen, jonka mukaan opetus toteutetaan ja oppimista seurataan erottamisen aikana. Lisäksi opiskelijan velvollisuuksia ehdotetaan tarkennettavaksi. Lakeihin lisättäisiin säännös lapsen edusta opetusta ja koulutusta suunniteltaessa, järjestettäessä ja siitä päätettäessä. Ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia ja lukiolakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että niissä säädettäisiin opettajan tai rehtorin velvollisuudesta ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppilaitoksessa tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle. Lakeihin sisältyvä säännös kurinpitomenettelyn suhteesta syytteen vireillä oloon ja tuomioistuimen ratkaisuun ehdotetaan kumottavaksi.

Yhteenveto lapsiasiavaltuutetun kannanotoista

- Lapsen edun ensisijaisuuteen liittyviä näkökohtia ilmenee hyvin sekä lakitekstistä että esityksen perusteluista.
- On perusteltua, että kaksoisrangaistavuutta koskeva 36 c § kumotaan. Lisäksi on perusteltua, että 36 §:ään tehdään terminologinen muutos siten, että termi kurinpitörangaistus, muutetaan kurinpitotoimeksi.
- Vähemmistöihin kuuluvien lasten ja nuorten kohtaaman syrjinnän, koulukiusaamisen ja fyysisen uhan tunnistaminen on erittäin tärkeää, etenkin kun esityksestä käy ilmi, että lapset ja nuoret kokevat, ettei henkilöstö osaa tunnistaa eri vähemmistöryhmiin kohdistuvaa kiusaamista ja syrjintää.
- Esityksessä esitetyn perusteella on todettavissa, että koulutukselle ja tiedottamiselle esimerkiksi opiskelijoiden oikeuksista ja velvollisuuksista olisi tarvetta.

Lapsiasiavaltuutetun kannanotot

Esityksen tavoitteet eli kiusaamisen, häirinnän ja väkivallan ehkäisy kouluissa ja oppilaitoksissa sekä turvallisen opiskeluympäristön varmistaminen ovat kannatettavia. On tärkeää, että kiusaamiseen, häirintään ja väkivaltaan puututaan oikea-aikaisesti ja vahvistetaan oppilaan oikeusasemaa. Lapsiasiavaltuutetun kannanotot on laadittu lähinnä perusopetuslain pohjalta, mutta ne ulottuvat koskemaan soveltuvilta osin myös lakia ammatillisesta koulutuksesta, lakia tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta ja lukiolakia.

Lapsen etu ja oikeus tulla kuulluksi

Lapsiasiavaltuutettu pitää erinomaisena, että esitystä valmisteltaessa on kuultu lapsia ja nuoria, ja että lasten ja nuorten huomiot on osin huomioitu lausuntopalautteen jälkeen tehdyissä muutoksissa (s. 26).

YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen 3 artiklan 1 kohta edellyttää lapsen edun ensisijaisuutta kaikissa julkisen hallinnon tai yksityisen sosiaalihuollon, tuomioistuinten, hallintoviranomaisten tai lainsäädäntöelimien toimissa, jotka koskevat lapsia. Lapsiasiavaltuutettu on todennut muun muassa vuonna 2018 eduskunnalle antamassaan kertomuksessa, että *"[y]leinen, koko opetustoimintaa koskeva laintasoinen säännös, joka velvoittaa viranomaisen otta-*

maan huomioon ensisijaisesti lapsen edun, vahvistaisi tämän keskeisen periaatteen asemaa lasta koskevassa ja lapseen vaikuttavassa päätöksenteossa".¹ Lapsiasiavaltuutettu pitää siten erittäin myönteisenä, että esityksessä ehdotetaan perusopetuslakiin, lakiin ammatillisesta koulutuksesta ja lukiolakiin lisättäväksi erillinen säännös lapsen edun ensisijaisuudesta. Lapsen edun ensisijaisuutta koskevan säännöksen (3 a §) sijoittaminen perusopetuslain soveltamisalaa ja tavoitteita koskevaan 1 lukuun korostaa sen merkitystä kaikissa perusopetuslain säätämisalaa kuuluvissa tilanteissa ja ilmentää hyvin myös sitä, että se on yksi lapsen oikeuksien yleissopimuksen yleisperiaatteista, joita on sovellettava kaikkia lapsen oikeuksia tulkittaessa ja täytäntöön pantaessa.² Vastaavalla tavalla lapsen edun huomioimista koskevan säännöksen sijoittaminen lukiolain ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain ko. opetuksen tarkoitusta koskevaan säännökseen (2 §:t) muodostaa siitä kunkin lain soveltamisalaa läpileikkaavan periaatteen.

Lapsiasiavaltuutetun näkemyksen mukaan sekä ehdotetun 3 a §:n sanamuodosta että esityksen perusteluista (s. 19, 28) ilmenee hyvin lapsen edun ensisijaisuuteen liittyviä näkökohtia, kuten sen edellyttämä aktiivinen punninta kaikissa lasta koskevissa asioissa sekä se, että lapsen etua on harkittava niin yksittäisen lapsen kuin lapsiryhmänkin kannalta. Lapsiasiavaltuutettu kiittää, että esityksessä on huomioitu lapsiasiavaltuutetun lausuntokierroksella esiin nostamat seikat liittyen lapsen etu -käsitteen (s. 25 ja 28) eri ulottuvuuksiin ja tarkennettu lapsen edun käsitteen tulkintaa.³

Esityksessä on myös kiitettävästi huomioitu lapsen edun ja lapsen oikeuksien yleissopimuksen 12 artiklan mukaisen oikeuden tulla kuulluksi välinen kiinteä yhteys. On myönteistä, että lain valmistelussa toteutettiin lasten ja nuorten kuuleminen sekä lisättiin kuulemisen johdosta 35 §:ään syrjinnän kielto. Lapsen edun ensisijaisuus velvoittaa opetustoimea kaikissa tilanteissa, kussakin tilanteessa soveltuvien menettelyin ja tilanteen vaatimalla laajuudella, selvittämään ja ottamaan huomioon oppilaiden mielipiteet.

Kurinpito, erottamisen täytäntöönpano ja kaksoisrangaistuksen kielto

Menettelyä kurinpitoasiassa ja erottamisen täytäntöönpanoa koskevassa 36 a §:ssä lapsen oikeus tulla kuulluksi itseään koskevassa asiassa on huomioitu hyvin sekä säännöstekstissä että perusteluissa. Lapsiasiavaltuutettu pitää tärkeänä, että säännöksen perusteluissa korostetaan sitä, että kyse on tosiasiallisesta osallistumismahdollisuudesta. Toisaalta, 36 §:n mukainen suunnitelma opetukseen palaamisen tueksi ei säännöstekstin tai sen perustelujen mukaisesti edellytä lapsen osallistumista. Mahdollisiksi tukitoimiksi mainitaan mm. opetusryh-

män vaihtaminen (s. 30), jonka yhteydessä olisi lapsiasiavaltuutetun näkemyksen mukaan kohtuullista selvittää lapsen mielipide.

Kaksoisrangaistuksen kieltoon liittyvää oikeusperustaa ja toisaalta sen soveltumattomuutta perusopetuslain kurinpitomenettelyyn taustoitetaan esityksessä kattavasti. Lapsiasiavaltuutettu pitää perusteltuna, että kaksoisrangaistavuutta koskeva 36 c § kumotaan. Lisäksi on perusteltua, että 36 §:ään tehdään terminologinen muutos siten, että termi kurinpitorangeistus, muutetaan kurinpitotoimeksi. Näin vältetään tahaton viittaus rikosoikeudelliseen seuraamukseen.

Esityksessä esitetään tarkennettavaksi kurinpitokeinoja, joita voidaan käyttää, kun oppilas häiritsee opetusta tai muuten rikkoo koulun järjestystä taikka menettelee vilpillisesti. Kyse on reaktiivisista ja ainakin osin jälkikäteisistä menettelyistä. Lapsiasiavaltuutettu muistuttaa, että näiden lisäksi on kiinnitettävä erityistä huomiota toimiin, joilla ennalta ehkäistään kiusaamista, häirintää ja väkivaltaa kouluissa ja oppilaitoksissa.

Lapsiasiavaltuutettu pitää 36 a §:ään ehdotettua iän ja kehitysvaiheen huomiointia kurinpitotoimia harkitessa tärkeänä lapsen oikeuksien toteutumisen kannalta. YK:n lapsen oikeuksien komitea on tutkimuksiin pohjaten painottanut sitä, että esimerkiksi 12–13-vuotiaiden lasten täysi ymmärrys tekojensa vaikutuksista on epätodennäköistä, sillä heidän aivojensa etuotsalohko kehittyy edelleen.⁴

Hyvä oppimisympäristö kaikille lapsille

Käsillä olevan esityksen tavoitteet ja esitetyt muutokset osaltaan vaikuttavat siihen, että kaikki voisivat kokea opiskeluympäristön turvalliseksi. On kuitenkin muistettava, että tietyt ryhmät ovat toisia alttiimpia joutumaan kiusaamisen kohteeksi, ja heidän tunnistamisensa on siksi tärkeää. Tällaisia ryhmiä ovat muun muassa maahanmuuttajataustaiset, toimintarajoitteen kanssa kasvavat lapset ja vähemmistöihin kuuluvat lapset ja nuoret.⁵

Lapsiasiavaltuutettu pitää myönteisenä, että esityksen perusteluissa (s. 20) on huomioitu lapsiasiavaltuutetun esittämä huoli⁶ sateenkaarevien, etenkin sukupuolivähemmistöihin kuuluvien, lasten ja nuorten hyvinvoinnista. Vähemmistöihin kuuluvien lasten ja nuorten kohtaaman syrjinnän, koulukiusaamisen ja fyysisen uhan tunnistaminen on erittäin tärkeää, etenkin kun esityksestä käy ilmi, että lapset ja nuoret kokevat, ettei henkilöstö osaa tunnistaa eri vähemmistöryhmiin kohdistuvaa kiusaamista ja syrjintää, esimerkiksi sukupuoli- ja sek-

suaalivähemmistöihin, vammaisiin, maahanmuuttajiin tai alkuperäiskansoihin kohdistuvaa kiusaamista (s. 28).

Hyvän oppimisympäristön ja kiusaamisen ehkäisyn kannalta on myönteistä, että esityksessä pyritään täsmentämään 35 §:n 2 momentin mukaisia oppilaan käyttäytymisvelvoitteita, joita voidaan edelleen tarkentaa opetuksen järjestäjän hyväksymissä järjestyssäännöissä (s. 29). Lapsiasiavaltuutettu pitää ehdotettuja lisäyksiä perusopetuslain 35 §:ään kannatettavina. Erityisen myönteistä on, että kyseiseen kohtaan lisättiin lasten ja nuorten esityksestä syrjinnän kieltö.

Kiusaamisen ja syrjinnän kieltämisen lisäksi olisi tärkeää lähestyä niiden ehkäisyä keskittymällä myönteisiin tavoitteisiin ja toimintatapoihin, jotka edistävät lapsen ymmärrystä erilaisuuden kunnioittamisesta ja kohtaamisesta.⁷ Lapsiasiavaltuutettu on Nuoret neuvonantajat -tapaamisissa kohdannut toimintarajoitteiden ja vammojen kanssa eläviä lapsia, jotka ovat kertoneet, miten merkittävä vaikutus kunnioittavalla ilmapiirillä on kiusaamisen ehkäisyssä kouluympäristössä. Lapsiasiavaltuutettu esittääkin harkittavaksi, että 35 §:ään lisättäisiin edellytys kunnioittavasta käytöksestä toisia kohtaan. Merkille pantavaa on kuitenkin, että kunnioittavan käytöksen edellytys ei koske vain lapsia, vaan myös koulun aikuisten on käytöksellään osoitettava aitoa kiinnostusta ja kunnioitusta toisten ihmisarvoa kohtaan.

Esityksessä tuodaan esille se, että oppilaalta edellytetään asiallista käytöstä myös henkilöstöä kohtaan ja että velvoite sisältää asiallisesti kiellon kiusata henkilöstöä (s. 5). Sen sijaan, esityksessä ei tunnisteta sitä, että joskus myös esimerkiksi opettaja saattaa syyllistyä asiattomaan käytökseen. On esimerkiksi todella huolestuttavaa, että jopa 1 % nuorisoriikollisuuskyseilyn vastaajista kertoi opettajan taholta tapahtuneesta fyysisestä väkivallasta.⁸ Jokainen kiusaamistapaus on väärin, mutta erityisen vakavaa on, mikäli koulun henkilöstöön kuuluva aikuinen, jolla on lapseen nähden valta-asema, käyttäytyy asiattomasti lasta kohtaan. Lapsella tulisi olla koulun henkilöstöön luottamussuhde esimerkiksi juuri kiusaamistapauksista raportointia varten, eikä luottamusta edistä aikuisen asiaton käytös oppilaita kohtaan. Opetushallituksen ja THL:n tilaston mukaan henkilöstön oppilaaseen kohdistamaa epäasiallista käytöstä, esim. väkivaltaa, häirintää, kiusaamista esiintyi 14 %:ssa kaikkien vastanneiden peruskoulujen keskuudesta (vastaajina 91 % kaikista Suomen peruskouluista).⁹

Esityksessä on todettu, että "*[H]enkilöstön moitittava käytös virkatehtävissä tai työsuhteessa johtaa ilmi tullessaan kurinpitotoimiin tai rikosoikeudelliseen vastuuseen.*" (s. 27). Säätelyyn ei ole kuitenkaan ehdotettu lisäyksiä tältä osin, vaikka nimenomaan lapset ja nuoret ovat kuu-

lemisessaan nostaneet asian esiin. Lapsiasiavaltuutetun näkemyksen mukaan esityksessä tulisi puuttua myös siihen, miten aikuisten harjoittama kiusaaminen ja häirintä saataisiin koulussa loppumaan. Olisi vähintäänkin oleellista huolehtia siitä, että opettajat ja koulun muu henkilöstö ovat tietoisia lakiin perustuvista velvollisuuksistaan sekä lapsen oikeuksista.

Koska lainsäädäntö on vain yksi osatekijä siinä, miten edistämme erilaisuuden hyväksymistä yhteiskunnassa, pitää lapsiasiavaltuutettu tärkeänä, että koulumaailmassa kiinnitetään erityistä huomiota YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen 29 artiklan mukaiseen velvoitteen valmistaa lapsia *"vastuulliseen elämään vapaassa yhteiskunnassa ymmärryksen, rauhan, suvaitsevaisuuden, sukupuolten välisen tasa-arvon ja kaikkien kansakuntien, etnisten, kansallisten ja uskonnollisten ryhmien sekä alkuperäiskansoihin kuuluvien henkilöiden välisen ystävyyden hengessä"*. Opetustoimen tulisi huolehtia siitä, että kouluissa käsitellään lasten kanssa kiusaamisaihetta. Jokaiselle tulisi käsittelyn myötä olla selvää, mitä kiusaamisella tarkoitetaan ja mikä katsotaan kiusaamiseksi. Lisäksi lapsen ja nuoren ymmärrystä kiusaamisen henkilökohtaisesta ulottuvuudesta sekä omista ja muiden rajoista on tuettava; toisen mielestä *"vain leikki"* ei tee kiusaamisesta sallittua.

Lakialoite laiksi lukiolain 40 §:n ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 80 §:n muuttamisesta (LA 27/2020 vp)

Lapsiasiavaltuutetun näkemyksen mukaan toimet, joilla pyritään yhdenvertaisesti turvaamaan lasten oikeus turvalliseen opetusympäristöön, ovat tervetulleita. Lukiolakiin (40 §) ja ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin (80 §) esitettyjen muutosten mukaan opettajan tai rehtorin tulee ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppilaitoksessa tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta niihin syylistyneen ja niiden kohteena olevan opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle. Lapsiasiavaltuutettu pitää lukiolakiin ja ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin ehdotettuja muutoksia kannatettavina.

Lakialoite laiksi perusopetuslain muuttamisesta (LA 6/2021 vp)

Lakialoitteessa LA 6/2021 ehdotetaan, että lukiolain ja ammatillisesta opetuksesta annetun lain tavoin myös perusopetuksessa olisi mahdollista turvaamistoimena evätä oppilaan osallistuminen opetukseen enintään kolmeksi työpäiväksi. Nyt käsillä olevassa hallituksen esityksessä ehdotetaan, että opetuksen epääminen olisi jatkossa turvaamistoimena mahdollista jäljellä olevan työpäivän lisäksi enintään myös seuraavan työpäivän ajaksi (s. 29). Sitä, mihin

ehdotetun epäämisen kesto perustuu, ei taustoiteta sen laajemmin hallituksen esityksessä eikä lakialoitteessa LA 6/2021. Hallituksen esityksen osiossa 7.4, jossa käsitellään lakia tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta, avataan sen taustaa, miksi kyseisen lain osalta on päädytty kolmen työpäivän pituiseen epäämismahdollisuuteen: *”Epäämisoikeus ehdotetaan yhdenmukaistettavaksi lukiolaissa ja ammatillisen koulutuksen laissa säädettyyn kolmeen työpäivään, koska tutkintokoulutukseen valmentava koulutus on näiden koulutusmuotojen tavoin perusopetuksen jälkeistä koulutusta ja valmentavan koulutuksen opiskelijat vastaavat iältään näiden koulutusmuotojen opiskelijoita.”* (s. 39). Sekä lukiolain että ammatillisesta koulutuksesta annetun lain osalta taas painotetaan, että näiden koulutusasteiden opiskelijat, toisin kuin perusopetuksen, ovat iältään pääosin rikosoikeudellisessa vastuussa (s. 34–36).

Kun epäämisen pituuden kesto ei ole perusteltu, on esitettyjen tietojen perusteella vaikea ottaa kantaa siihen, mikä olisi asianmukainen kesto opetuksen epäämiselle. On kuitenkin tärkeää, että sekä hallituksen esityksessä että lakialoitteessa 6/2021 on korostettu oppilashuollon merkitystä epäämistilanteissa. Perusopetuslain 36 §:ään ehdotetaan lisäystä, jonka mukaan: *”Epäämisen aikana oppilaalle on järjestettävä 36 h §:ssä tarkoitettuna oppilashuoltona mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti oppilashuollon psykologin tai kuraattorin kanssa. Lisäksi oppilaalle on järjestettävä muu hänen tarvitsemansa tuki epäämisen aikana ja oppilaan palatessa opetukseen. Oppilaalle tehdään suunnitelma opetuksen palaamisen tukemiseksi.”* Turvallisen opiskeluympäristön varmistaminen ja oppilaan tuen saaminen on ehdottoman tärkeää.

Jyväskylässä 28.10.2021

Elina Pekkarinen
Lapsiasiavaltuutettu

Sonja Vahtera
Lakimies

---

¹ Lapsiasiavaltuutetun kertomus eduskunnalle 2018. Lapsiasiavaltuutetun toimiston julkaisuja 2018:1, s. 178. (<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-678-9>)

² YK:n lapsen oikeuksien komitean yleiskommentti nro 14 (2013) lapsen oikeudesta saada etunsa otetuksi ensisijaisesti huomioon (CRC/C/GC/14), kohta 1.

³ Ks. Lapsiasiavaltuutetun lausunto opetus- ja kulttuuriministeriölle luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi perusopetuslain, ammatillisesta koulutuksesta annetun lain ja lukiolain muuttamisesta 8.6.2021. (<https://lapsiasia.fi/-/laps-lausunto-okm-perusopetuslaki-kiusaamiseen-puuttuminen>)

---

⁴ YK:n lapsen oikeuksien komitean yleiskommentti nro 24 (2019) lapsen oikeuksista rikosioikeusjärjestelmässä (CRC/C/GC/24), kohta 22.

⁵ Nuorisotutkimusseuran raportti: Monialainen verkostotyö ja koulukiusaaminen 2018 (Noora Hästbacka), s. 49. ([2018 03 koulukiusaaminen raportti verkko.indd \(nuorisotutkimusseura.fi\)](https://www.nuorisotutkimusseura.fi/2018-03-koulukiusaaminen-raportti-verkko.indd))

⁶ Ks. Lapsiasiavaltuutetun lausunto opetus- ja kulttuuriministeriölle luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi perusopetuslain, ammatillisesta koulutuksesta annetun lain ja lukiolain muuttamisesta 8.6.2021.

⁷ Muun muassa YK:n alkuperäiskansa-asioiden asiantuntijamekanismin selvityksestä alkuperäiskansaan kuuluvan lapsen oikeuksista käy ilmi Grönlannin yliopiston tutkimus, jonka mukaan alkuperäiskansoihin kuuluvat lapset pitävät keskinäistä kunnioitusta ratkaisevana hyvän oppimisympäristön kannalta. Expert mechanism on the rights of indigenous peoples: Rights of the indigenous child under the UN Declaration on the Rights of Indigenous Peoples (A/HRC/48/74), kohta 65. (<https://undocs.org/A/HRC/48/74>) Samasta selvityksestä (kohta 60) nousee esille myös saamelaislasten taustansa vuoksi kohtaama koulukiusaaminen.

⁸ Katsauksia 47/2021: Nuorten rikoskäyttäytyminen ja uhrikokemukset 2020 (Kaakinen & Näsi), s. 19. (https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/326622/Katsauksia_47_Kaakinen_N%20a4si_2021.pdf?sequence=2&isAllowed=y)

⁹ Opetushallitus & THL/TedBM. Terveiden ja hyvinvoinnin edistäminen peruskouluissa 2019 -tiedonkeruun perustaulukot. Taulukko 18.4. Päivitetty 12.8.2020.